СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 145. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 24 червня 1933. VOL. XLI. No. 145. Jersey City, N. J., Saturday, June 24, 1933. THREE CENTS.

БЕЗРОБІТТЯ ПОСТІЙНО ЗМЕНШУЄТЬСЯ, СТВЕРДЖУЄ ҐРІН

ВАШИНҐТОН. — Виліем Ґрін, президент Американської Федерації Праці, подає, що число безробітних представляється за останні місяці ось як: березень 13,770,000, квітень 13,035,000, травень 12,540,000.

Виходить, що в квітні й у травні одержали роботу понад 1,200,000 безробітних. Ґрін каже, що тепер уже видно, що безробіття дійсно зменшується.

ПІДНОСЯТЬ ЗАРОБІТНІ ПЛАТНІ.

НЮ ЙОРК. — „Лайтінг Фікстюр Мерчентс Асосіейшен" подає, що підносить платні на 10%. Ця підвишка відноситься до яких 30,000 робітників компанії, котрі працюють по цілій Америці.

НЮПОРТ (Кентоки). — Сталеве підприємство Андруса піднесло платні на 10%.

ВІЛМИНҐТОН (Делавар). — „Ди Дю Понт Компані" підносить робітникам платні на 5% з днем 26 червня.

ЛІКВІДУЮТЬ КОНКУРЕНЦІЙНУ БОРОТЬБУ!

ВАШИНҐТОН. — „Кест Айорн Сойл Пайп Менюфектюрерс" предложили генералови Джансонови кодекс, яким хочуть змодифікувати конкуренційну боротьбу і піднести заробітні платні.

Компанія пропонує завести у своїй ґалузі промислу мінімальну платню на полудні в сумі $2.75 денно, а $4.25 в інших частинах Америки. Досі платено на полудні денно від $1.25 до $1.85, а на півночі від $2.50 до $3.

НЕЗЛИЙ ДОХІД З ПИВА.

ВАШИНҐТОН. — Державна каса подає, що як так далі піде, то податок від пива принесе державі річно коло $280,000,000. Це є сума, якої ніхто не надіявся, бо обчисляли дохід далеко нижче.

ЗВІЛЬНИЛИ МІЧЕЛА.

НЮ ЙОРК. — По 25-годинних нарадах присяжні судді узнали невинним Чарлза Мічела, бувшого президента „Нешенел Сіти Бенк", обжалованого за те, що не заплатив державі $666,666.67 титулом доходового податку від платні в сумі $2,872,305.

Кажуть, що всі були певні, що Мічела засудять, тому присуд був великою несподіванкою. Мічел аж заплакав, як почув, що він звільнений.

СУДДЯ УНЕВАЖНИВ ЗАСУД СМЕРТИ СКАТСБОРСЬКОГО МУРИНА.

АТІНС (Алабама). — Повітовий суддя Джеймс Гортон унееважнив засуд смерти, виданий ним на Гейвуда Петерсона, одного з 9 скатсборських муринських хлопців, обжалованих і вже раз суджених за знасилування двох білих жінок.

Суддя заявив, що буде розписана нова розправа. Він підкреслив, що присяжні судді видали несправедливе оречення, яке противиться тому, що є відоме про скатсборську подію. Суддя підносить, що оречення оперто на зізнаннях білої жінки, Вікторії Прайс, але ті зізнання противорічать зізнанням другої білої жінки, Рубі Бейтс.

Отсе вже засуджено на смерть Петерсона другим наворотом. І вдруге скасовано присуд.

ВІДЗНАЧУЮТЬ СМИТА.

КЕМБРІДЖ (Масечусетс). — В „Гарвард Юніверзіти" надали бувшому губернорови Ал Смитови титул почесного доктора прав. Представили його як „великого громадянина в хвилях побіди і поразки, котрий здобув собі загальний подив, повагу і любов".

Смит зачав свою промову тим, що розповів, що в хвилі як висів із залізниці й сідав до таксівки, повитав його тексимен словом „Гело, Док!" На те Смит відповів: „Пождіть, щойно за дві години ним буду".

ЛИТВА ПЛАТИТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Броніюс Балутіс, литовський посол, повідомив департамент стейту, що Литва хоче сплачувати свій воєнний довг і на конто нього передає $10,000, бо більше тепер не може.

ПОКАРАЛИ ПРОТЕСТУЮЧИХ ФАРМЕРІВ.

ПРАЙМГАР (Айова). — Покарано 20 фармерів з Айови 24-годинним арештом за те, що демонстрували проти виставлювання фарм на ліцитацію, що причинилося до проголошення воєнного стану в повіті.

РОЗСЛІДЖУВАТИМУТЬ ВІДНОСИНИ НА ЕЛИС АЙЛЕНД.

ВАШИНҐТОН. — Місс Френсис Перкінс, секретарка праці, назначила комітет з 42 визначних чоловіків і жінок для розслідження відносин на Елис Айленд. Комітет буде поділений на 5 підкомітетів, які будуть займатися ріжними проблемами іміграції і намагатися представити проєкти зміни іміграційного закона. Комітет розслідить життя на Елис Айленд, адміністрацію, видатки і те, як там поводяться з імігрантами.

ФАЛЬШИВОГО ЛІКАРЯ ПРИСУДИЛИ НА 8 ЛІТ ТЮРМИ.

В станиславівському окружному суді відбулася цими днями цікава розправа. На лаві обвинувачених знайшовся бувший російський горожанин, Лев Роленко, який у 1920 р. осів у Копичинцях під назвищем д-р Лев Кульчицький. Він мав диплому київського університету, отже й крізь думку неперейшло нікому, що під назвищем лікаря Кульчицького укривається звичайний обманець. Д-р Кульчицький тішився в Копичинцях великою популярністю і був навіть судовим лікарем. На одній судовій розправі виступав д-р Кульчицький як знавець, але тут виявилося, що він не має навіть елементарного поняття з царини медицини. Це кинуло підозріння, що з д-ром Кульчицьким щось не впорядку. Згодом д-ра Кульчицького арештовано і він у слідстві признався, що підчас большевицької війни пізнав дійсного д-ра Кульчицького, з яким служив навіть в одному полку. В 1919 р. Кульчицький здезертирував, залишаючи йому свою лікарську диплому. В 1920 р. Роленко приїхав до Копичинець, де й залишився, виконуючи лікарську практику аж до часу, поки його не арештували. У висліді розправи присуджено Роленка, „фальсе" д-ра Кульчицького, на 8 літ тюрми.

ДИТИНА ЗА 40 ДОЛЯРІВ.

До постерунку в Підволочиських зголосився якийсь Кароль Станкевич зі Збаража і просив, щоби поліція помогла йому відібрати дитину, яку забрала йому його швагерка, Анна Скала з Підволочиськ, у застав за 40 долярів. Станкевич мав сплатити Скалі спадкову частину, яку оцінив суд на 40 долярів. Тому, що Станкевич зволікав довгий час із заплатою, Скала приїхала до нього до Збаража, вийшла з дитиною, буцімто на прохід, але вже більше не вернулася. Згодом написала лист, що аби їй заплатить Станкевич 40 долярів, або вона задержить собі дитину. Поліція допомогла батькови відібрати дитину. Тепер Скала буде придумувати інший спосіб, як можнаб таки добути ці гроші.

З ІСТОРІЇ СІРНИКІВ.

На основі документів, що находяться в селі Фазано, біля міста Кунео в Еспанії, устійнено, що першим фабрикантом сірників був якийсь Самуель Вальобра, якого предки прибули біля 1560 року до Піємонту з Еспанії. Вальобра заснував першу фабрику сірників власного помислу, а Француз Льорі і Піємонтець Гідіно виробляли сірники в 1831 і 1832 році. Між старими паперами з 1830 року, які залишив по смерти Самуель Вальобра, знайдено окремий припис, як можна виробляти сірники, щоби їх можна було носити в кишені.

ЛЯВІНА ЗАСИПАЛА ВІЙСЬКОВУ СТЕЖУ.

Підчас маневрів у баварських Альпах лявіна засипала військову стежу. Кільком воякам вдалося в останній хвилі відскочити на бік. Решту засипали маси снігу. Зпід снігу видобули трох ще живих вояків і два трупи.

ЧОМУ СОВІТСЬКІ ДЕЛЕҐАТИ ЙДУТЬ НА КОНФЕРЕНЦІЇ.

В англійській палаті громад питався Грей, чому на господарську конференцію кличуть Москву, коли вона ворожо відноситься до господарської системи Европи. На це відповів Мек Донелд, що СРСР зголошений Лігою Націй, а совітські делеґації беруть участь в ріжних конференціях. Тоді пос. Крукшен сказав: Совітські делеґати так радо беруть участь у всіх міжнародних конференціях, бо за кордоном далеко приємніше перевести час ніж у СРСР (на салі сміх).

БЕЗКАРНЕ ВБИВСТВО.

Ще в 1928 р. дідич з Черемшанки на Ковельщині, Т. Гіжинський, застрілив з мисливської рушниці селянина П. Оліферчука за те, що той зривав лозу на кощик. Окружний суд у Луцьку засудив Гіжинського на рік вязниці. Прокуратор зголосив апеляцію. Апеляційний суд у Люблині збільшив йому кару до 3 літ. Найвищий суд відкинув засуд. Розправа відбулася наново і Гіжинського засуджено на 6 місяців та й цю кару подаровано на основі амнестії.

ЩЕ ҐРАНАТИ.

На пасовищі біля Любіня (Городок Яг.) 15-літній М. Кусий, 13-літній И. Сокіл і 12-літній М. Луків знайшли кілька старих ґранат. Для забави вкинули їх в огонь. Ґранати вибухли та поранили Т. Сліпка, що саме переїздив тамтуди фірою, а одного коня вбили.

ЧИ МОЖЕ ПОКУТА СОВІСТИ?

В Парижі помер 85-літній Пірe Ґарон, що довгі літа був начальним командантом поліції в Ліоні. Ґарон жив за містом у свойому власному домі, який казав влаштувати зовсім по тюремному. Його кімната, це була сіра тюремна келія, а слуга носив однострій тюремного сторожа й кожної ночі засував його на важкі опанцирені двері. Вікна були закратовані, а сам цей дивак спав на голій прічі. Раз на місяць відігравав Ґарон сцену втечі, перепилював крати і казав на тому вчинку сторожеви себе прихоплювати та за кару заковувати на 24 години у важкі кайдани.

ЯБЛОКО ПРИЧИНОЮ ВБИВСТВА.

В Парижі відбувся цими днями процес проти 55-літньої Жанети Жерен, обвинуваченої в убивстві своєї невістки. Підклад процесу дуже цікавий. Одного дня невістка не хотіла дати їй яблока, хоч як вона просила. Згодом з того виявзалася суперечка, підчас якої Жерен добула з торбинки револьвер і двома стрілами поклала невістку трупом. У висліді розправи присуджено злісну тещу на 10 років тюрми.

АВСТРАЛІЯ АНЕКТУВАЛА ПІВДЕННИЙ БІГУН.

Австралійський уряд оголосив декрет, яким анектував південний бігун і прилягаючі до нього безлюдні острови Антарктиди. В цій справі сказав недавно своє слово парлямент у Канбері, заявляючи, що права Австралії до південного бігуна є безсумнівні.

ХОТІВ НАСИТИТИСЯ ПІМСТОЮ.

В Ліоні заздрісний муж Жан Перізон проколов підчас сцени заздрости своїй дружині ножем груди. Коли нещасна жертва впала на ліжко і залялася кровю, жорстокий муж узяв до рук бритву, сів поруч ліжка й заявив, що буде дивитися на її смерть, а коли вона не помре скоро, підріже їй горло. Після кількох годин такого садистичного вичікування звірюка-муж заснув, а тоді нещасна жінка зволіклася з ліжка і повідомила сусідів, а ці знов дали знати на поліцію, яка арештувала сплячого дегенерата таки з бритвою в руці.

ЖАХЛИВА СМЕРТЬ В КІТЛІ З ГАРЯЧОЮ ВОДОЮ.

В місті Кобрині, на Поліссі, трапився жахливий випадок. 46-літня Вікторія Цось, прачка, що працювала в пральні місцевого полку піхоти, підчас прання білизни підійшла до крану набрати зимної води, при чому поховзнулась і впала в котел з гарячою водою. Хоч нещасну видобули негайно, то по перевезенню до шпиталю вона по трох днях в жахливих муках померла.

ВБИВСТВО Й ОБМАНСТВО В ІТАЛІЇ.

Італійська поліція виcлідила страшний злочин. Дня 12. травня 1933 р. надибав мотоцикліст на шляху коло Віелі спалені останки автомобілю, а в нім згорілий труп якогось чоловіка. Поліція ствердила, що самохід був власністю дідича Віторія Льонга. Його жінка пізнала в трупі тлінні останки свого чоловіка, котрий, здавалося, впав жертвою якогось тяжкого нещастя. Незадовго потім зявилася вдовиця в уряді обезпечень і жадала на підставі поліс виплати забезпеченої суми у висоті 375,000 лірів. В Італії обезпечення удержавнені. Уряд обезпечень підозрівав, що тут може бути якась нечиста справа. Стали слідити. Незадовго поліція віднайшла Віторія Льонґа живим і здоровим. Виявилося, що він зловив якогось волоцюгу, вбив його, посадив у своє авто, підпалив авто, а сам утік і заховався. Жінка була з чоловіком у змові. Чоловік був заасекурований на випадок своєї смерти в користь жінки на цю велику суму. Обманство не вдалося, бо поліція добра. Від злочинів не спасає й фашизм.

ПРОДАНА НАРЕЧЕНА.

Ватажок мадярських Циганів (що розтаборилися на Знесінні) Віктор захотів оженити свого сина з 16-літньою Циганкою, красунею Розалією Дмитрів із Волі Мигової (Сяніччина), яка зі своєю ватагою була на Клепарові. Рожіка, хоч молода, похоронила вже двоє дітей від двох Циганів, а тепер сподівається третього потомка від свого любовника, 23-літнього Степана Ґураля. Хоч Рожіка не хотіла йти до Віктора, Ґураль відступив йому її за 50 зол. Цигани забрали Рожіку до свого табору та під вартою держали два дні. Коли вартові заснули, Рожіка вибігла з намету та попросила якогось прохожого, щоби прикликав поліцію. Поліція забрала Циганку й відставила її до рідного села, а Степана Ґураля та його брата Івана арештувала.

ЯПОНЦІ ВЖЕ ПОЧИНАЮТЬ ГОВОРИТИ ЗА ВЛАДИВОСТОК

НАЦІОНАЛІСТИЧНА ПРЕСА ВВАЖАЄ, ЩО ВЛАДИВОСТОК МАЄ ПЕРЕЙТИ ДО ЯПОНІЇ.

ТОКІЮ (Японія). — Націоналістична ґазета „Кокумін" пише, що у звязку з початком переговорів у справі відкупу урядом Манчука російської пайки на Східно-Китайській залізниці не зайвим буде піднести питання про перехід до Японії Владивостока. Отсей найбільший і одинокий російський порт над Тихим океаном від часу переходу залізниці цілком в руки Манчука вже не буде грати визначної ролі в російській торговлі над Тихим океаном, а тому краще, щоб він був у руках Японців — так думає націоналістична преса Японії.

На запит представника Асошіейтед Прес у японському міністерстві справ закордонних заявили, що там навіть не мріють про можливість переходу до Японії Владивостока. У всякому разі враження від виступу націоналістичної преси таке, що це пробний бальон у владивостоцькому питанню, щоб вияснити, як до цього поставляться самі японські маси й політики та який відгук знайде в міжнародній політиці це питання.

ГІТЛЕР ВЖИВАЄ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ МЕТОД.

БЕРЛІН (Німеччина). — Уряд Гітлера оголосив нелеґальною партію соціял-демократів, яка на останніх виборах дістала найбільше мандатів після партії соціялістів-націоналістів. Разом з тим виключається зі складу райхстаґу всіх 121 послів, що вибрані за програмою партії соціял-демократів. Все партійне майно і фонди держава сконфіскувала, а лідерів партії масово арештують. В життю Німеччини партія соціял-демократів відогравала визначну ролю і нераз домінувала.

Формальну причину до розвязання партії уряд подав як „зраду" німецької держави. Разом з розвязанням соціял-демократичної партії в усіх католицьких союзах поставлено на чолі гітлерівців, а католицьких лідерів звільнено з їх становищ. Декретом уряду заборонено тримати на публичній службі тих, хто належить до соціял-демократичної партії та до інших партій, розвязаних урядом. Тепер Гітлер робить останні заходи, що нарешті в Німеччині закріпити при владі й у публичному житю одну партію — національ-соціялістів.

НІМЦІ ВИСТУПИЛИ З РОБІТНИЧОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Німці заявили про своє виступлення з міжнародньої робітничої конференції. Причиною їх виступлення послужило те, що на конференції висловлювано опінію, що в Німеччині тепер панує терор і здушено професійний робітничий рух.

АМЕРИКА СТОЇТЬ НА СВОМУ.

ЛОНДОН (Англія). — Секретар стейту Злучених Держав, Гол, заявив знову, що Америка не може стабілізувати свого доляра, бо вона старається піднести ціни на сирівці та на фабрикати в себе вдома, а через те й у цілому світі. Американські економісти переконані, що поки в цілому світі не будуть піднесені ціни на ріжний крам, фабрикати та сирівці, так довго не буде економічного поліпшення. Злучені Держави устабілізують свій доляр, коли для цього прийде відповідний час.

Ця заява Гола внесла трохи заспокоєння на конференції, бо в ній бачать, що Злучені Держави не лише думають про себе, але свою економічно-фінансову політику звязують з інтересами цілого світа. Позатим на конференції запропоновано зробити скорше тимчасовий митний договір, щоб припинити митну війну. Далі осягнено порозуміння між Злученими Державами, Арґентиною, Канадою та радянською Росією, щоб на слідуючий рік зменшити на 15% свої засіви пшениці. Коли до цього рішення приєднається ще й Австрія, то тоді будуть обєднані цим договором усі головніші продуценти пшениці.

КИТАЄВИ ГРОЗИТЬ НОВА КАТАСТРОФА.

ШАНҐАЙ (Китай). — Внаслідок довгих дощів виступила з берегів Жовта ріка. Вода в ній тепер підноситься що дня на один ступінь. Коли так потреває ще трохи, то ріка готова розвалити величезну греблю біля Кайфенга й поплисти знову в старе своє річище, щоб влитися в Жовте море, 400 миль на південь від теперішнього гирла ріки. Коли це станеться, то вода залле величезні простори в чотирох провінціях з населенням в числі кілька мільонів осіб, які оселилися в старому річищу й здовж його низьких берегів від 1852 року, себто від часу, коли Жовта ріка поплила новим річищем.

Китайські інжинири й влада безсильні боротися з напором води й тепер лише слідкують за тим, як вода розмиває поволі стару греблю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницю:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В КОРІННІЙ ПОЛЬЩІ НЕ ВСЕ ЛАДНО

У Ґрабіні й кількох інших селах під Краковом, старою столицею польських королів, скоїлася пригода, яку польський уряд пробував надаремно задержати в тайні.

За офіціяльним комунікатом, який польський уряд мусів остаточно видати, 10 осіб загинули в кривавих боях між польською державною поліцією та селянами. Число ранених виносить близько 30 осіб. Між убитими є 9 селян і 1 поліцай. Між раненими є теж поліцаї.

Пояснюючи ці криваві події, уряд каже, що селяни відмовилися платити податки польській державі, а потім стали нападати на жидівські крамниці та брати безправно з чужого ліса дерево. Коли польський уряд вислав поліцію, щоб усмирила селян, ці напали на поліцію і її побили. Поліція відповіла на напад, і в бійці впали ранені й убиті. Села вже є нібито спокійні, але поліція переводить масові арешти.

Старим звичаєм офіціяльний комунікат польського уряду складає вину за події на „антипанствове" елементи та підсуває здогад, що це робота комуністичних аґентів. Це зроблено на те, щоби зискати симпатію для уряду, який жорстоко розправляється зі своїми противниками. На ділі не комуністи тут викликали заворушення, але питомі польські безпорядки, яких польський уряд не то що не старається касувати, але ще своєю господаркою скріплює. Комуністи звичайно відносяться до Жидів зі спеціяльним потуранням і не нападають на жидівські крамниці. Щоби не платити податків, на це теж не треба бути аж комуністом: селяни платять, доки може, а коли вже не може, тоді вже не то екзекутор, але й поліція мало помагає. Під чужим лісом тут треба розуміти панський ліс, і на це знов не треба бути аж комуністом, щоби піти в панський ліс. І в Польщі, і в Україні, і в Литві заховалося ще з панщизняних часів традиційне поняття, що ліс не є приватна власність, бо його ніхто не садив, а публичне, спільне добро.

Отже заворушення в Ґрабіні мають не поверховну причину у „вивротній" агітації „антидержавних елементів", але в основній структурі польської держави, яка не числиться ні з основними інтересами селянина ні з його традиційними поглядами.

Що польський уряд пробував задушити вістку, це зрозуміло. Тут уже не говорить український селянин, якого можна обвинувачувати за потурання німецьким аґентам. Тут уже рветься терпець польському селянинови, що буцімто є власником польського „панства".

„ДРАНҐ НАХ ОСТЕН"

Німецькі політики видали останніми часами кілька публичних заяв, у яких вони зачіпили справу України. Особливо отверто говорив відпоручник Гітлера, Розенберґ, підчас свого перебування в Лондоні перед двома місяцями. Заяву Розенберґа офіційно піддержав на лондонській економічній конференції гітлерівський міністер Гуґенберґ, лідер німецьких націоналістів. Він заявив, що Німеччина потребує поширення території на сході, значить, на рахунок сучасної Польщі та прибалтійських держав. За те, відповідно до пляну Розенберґа, Польща має собі здобувати винагороду на Україні.

Що з цієї заяви виходить? А виходить те, що для Німців український нарід далі лишається погноєм, обєктом міжнародних політиканів, на якого рахунок можуть будувати свої пляни й Розенберґи, й Пілсудські, й румунські бояри, й узагалі кождий, кого лише скортить. Для Німців ще й досі не істнує українська нація з певними державно-національними прагненнями, бо Українців вони й досі вважають етнографічною масою, придатною для погною в німецькій політиці. Колись Німці вперто вели свій наступ на південь України, як вона була ще лише „Южною Росією". Ще від давніх царських часів вони кольонізували південь України своїми поселенцями, а також старанно кольонізували Крим. В німецькій імперіялістичній політиці „Дранґ нах Остен" (напір на схід) був у плянах опанувати береги Чорного моря. Це зокрема виявилося підчас німецького приходу на Україну в 1918 році, коли вони припинили марш українського війська на Крим, щоб там панувати самим.

Тісним перстенем облягають німецькі кольонії береги Чорного моря в Херсонщині й Таврії та береги Азовського моря. Систематична кольонізація цих берегів тягнулася до самої війни. Німецький банк скуповував у ріжних поміщиків землю і платив за ті землі завжди більше, ніж міг заплатити український безземельний селянин. Німецька кольонізація півдня України пособляла російському урядови виселяти на Сибір масами з півдня український селянський елемент, який не міг через німецьку конкуренцію відкупити свою власну землю від ріжних московських, польських та німецьких зайдів поміщиків.

Більше як сто років проістнували німецькі кольонії на півдні України, а з українським народом вони не зжилися. Вони лишилися ввесь час острівцями серед українських сіл та хуторів, а до того ще й острівцями, цілковито ізольованими від Українців. Колись царський уряд розпочинав німецьку кольонізацію півдня України нібито на те, щоб Німці вчили українського селянина господарити. Щоправда, Німці господарили добре, бо кождий з них був, супроти українського малоземельного селянина, поміщиком, паном на дарованій йому Москвою українській землі. Але Німці ніколи не навчили нікого з українських селян, як господарити. Навпаки, своєю конкуренцією вони добивали й без того слабенькі українські селянські господарства.

Оті Німці були одночасно патріотами своєї старої батьківщини, Німеччини, й патріотами своєї „благодійниці", Росії. Вони не брали ніякої участи в українській визвольній боротьбі, а пристали до українських селянських повстань на півдні України щойно тоді, коли большевики загрожували знищенням їх приватно-власницьких господарств. Зате німецькі кольоністи на півдні України активно піддержували прагнення російських монархістів та спроби добровольчих армій відновити велику Росію. Так поступали німецькі кольоністи на Україні, так поступила німецька армія на Україні, поставивши скоропадсько-російський уряд з виразним завданням знову відродити єдність цілої царської Росії. В тім часі вони сподівалися дістати для своїх кольоністів ще більше пільг на півдні України.

Німецька армія в 1918 році формувала на Україні, з допомогою уряду Скоропадського, Южную Добровольческую Армію, яка мала відновити германофільську велику Росію, наперекір прагненням Корнілова, Алексеєва, а потім Денікіна, відновити франкофільську Росію. Тепер Німеччина нібито змінює пляни свого імперіялізму й у першу чергу хоче привернути собі бувші російські прибалтійські провінції, де німецькі барони творили своє німецьке царство в бувшій Росії, поки там не утворилися самостійні републики народів-автохтонів. Німці тепер кажуть, що тимчасом, мовляв, нехай Польща сунеться далі на українські землі, де вона згодом зламає свій карк, а тоді знову відкриється для Німеччини старий шлях на Україну, отой „Дранґ нах Остен" на береги Чорного моря. Німецький імперіялізм ще не вмер, а навпаки, оживає з новою силою. Ми не повинні забувати, що відібрання земель від українського селянина на півдні України й скольонізування їх Німцями це вікова програма німецького імперіялізму, від якої Німці в засаді не відступають і не відступлять.

Тому нема що сподіватися, щоб усі ті Гітлери, Розенберґи, Гуґенберґи, Брінінґи, Гінденбурґи й т. д. думали колись серіозно, що в інтересах Німеччини лежить відбудова великої української держави, яка, природно, мусить покласти кінець німецькому кольонізаційному наступови на південь України й мусить спинити там усякі чужо-національні кольонізації, коли український селянин душиться з недостачі землі. Лише короткозорі й наївні політики, політикани, які й поняття не мають про те, що робилося й робиться на всіх українських землях до війни на протязі соток років, можуть зловитися на німецький гачок, тактики нібито підтримки українського державницького руху.

На власні сили мусимо уповати й коли Українці стануть дійсно національно зорганізованим тілом, яке має свою виразну ідеольоґію, програму й непереможний гін до здійснення своїх національно-державних ідеалів, тоді знайдуться, властиво будуть приневолені до того силою самого українства, приятелі, що будуть числитися з фактом необхідности української державности й не будуть активно боротися проти того. Мусимо приглядатися помеже міжнародніми комбінаціями, які звязуються з іменем України, а побільше працювати, щоб нарешті стати не обєктом, а субєктом міжнародньої політики та ріжних комбінацій, які тимчасово виникають на міжнародньому полі.

З ГОЛОСІВ КРАЄВОЇ ПРЕСИ

ЯК ВИРІШУВАТИ СПІРНІ СПРАВИ ПО ГРОМАДСЬКИ.

В старім краю наше громадянство й преса поділилися на два табори зприводу „лугової справи", про яку була мова й у нашій „Свободі". Тоді то обговорено в нас дуже обширно справу спортової організації „Луг", яку голова тої організації, д-р Дашкевич, піддав під певну контролю польської військової влади. Польща числить на те, що з тих луговиків матиме колись польських леґіонерів, себто українських стрільців, котрі будуть її оборонити. Чи так було би з „Лугами" Дашкевича, це інша справа. Але що так собі це уявляє польська влада, це більш ніж правдоподібне.

Ота справа роздратувала громадянство, особливо націоналістичну молодь, до цеї міри, що через неї приходить до таких прикрих і деморалізуючих загал сцен, як та подія, що скоїлася на Франковім святі, коли обкидано камінням на цвинтарі луговиків, ранивши при тім цілком невинні жертви.

Беручи це під увагу, пише „Новий Час" з числі з 9. червня ось що:

„Лежить у нашому національному інтересі, щоб усунути з нашого національного організму всі болячки, що той організм виснажують та не дають йому як слід розвиватися. Лежить у нашому національному інтересі, щоб усунути зпоміж нас усі внутрішні непорозуміння і тертя, що вичерпують безповоротно й безкорисно ті наші сили, які нам необхідно скупчити для вияву назовні. А як тільки беремо під увагу ті наші болячки та внутрішні тертя, то між ними сьогодні висувається на перший плян „лугова справа".

„Чи треба доказувати, що з уваги на національну справу найбільший злочин робить у нас сьогодні той, що без найменших до того підстав і без необхідних потреб спонукує націю витрачувати свої сили і снагу на дрібні спори й суперечки, чи навіть на боротьбу за важні справи, але такі, що їх можна поладнати обопільним порозумінням?"

При кінці статті „Новий Час" подає спосіб, у який можна би зоперувати ту народню болячку:

„Треба здобутись на операцію, на цісарський розтин. Переведе його тільки досвідний лікар-хірург. А може ним бути, і напевно буде, тільки спеціяльно для вирішення тієї справи скликана **конференція усіх наших національних політичних організацій (груп, партій)**.

„Піддаючи громадянству отсю думку, ми ще раз — дай, Боже, щоби це було востаннє — підкреслюємо, що небезпека велика, що її ворожі чинники поклали вже на цю справу руку і тільки чекають, що вона буде каменем, на якому спотикнеться наша нога й ми полетимо в пропасть ще одної національної катастрофи. Не можемо до того допустити. Тимбільше що маємо змогу небезпеку відвернути. Отсе буде, між іншим, спроба нашої національної життєздатности та здібности до творчої праці, як теж спромоги вдержати нашу національну єдність, як цього вимагає вага хвилі. Ставлячи так справу, ми є певні, що це авторитетне тіло, маючи на увазі загальнонаціональний інтерес і в почутті великої відповідальности, зліквідує остаточно нові Луги як боляк на нашому національному орґанізмі".

СПРАВЛЕННЯ ПОХИБКИ.

Фонд видання творів Гайворонського. — В поклику у „Свободі" з 23. червня пропущено жертву п. П. Задорецького в сумі $5.

— Я рад би знати, скільки я маю свояків.

— То можеш дуже легко довідатися. Винаймі велике літнє мешкання на неділі та свята, а вже довідаєшся зараз.

Г. КРАШАНКО.

НЕ ХОЧЕМО ЧУЖОГО!

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.
(КНЯЖИЙ ВІК).

—o— (5)

— Сиджу пару миль відси. Я вільний смерд. Вертаюся з підводи... чорт би...

— Когож ви відвозили?

— Кого? Або то мало тої напасти? Або то мало у нас попів, що наганяють народ до християнської віри, або провірюють, чи люди таки не тримаються своїх прадідних богів. Або мало тих княжих тивунів і інших княжих людей, що вештаються, нишпорять по краю, тощо. Котрий з них їде власними кіньми, власним возом? До боярина такий не піде і не скаже „вези мене!" Іде до смерда. Не послухає, то дістане лозаущ і таки мусить дати коні. А що то не їх коні, а людські, то вони не питають, чи худобина має силу гнати так, як їм забагнеться. Здохне худоба, то се не їх шкода, а шкода бідного смерда. Нині я віз княжих псарів!

Маран прийшов і перед їздцем поставив мід, перед Семагою пиво.

— Не перечу, що таке, то прикрий обовязок, — замітив молодий. — Та на се не порадиш. Як є князь і як мусять бути княжі люди, то такі, чи інші тягарі мусять бути.

— І за наших батьків були князі! — відповів Семага сердито, — та такої напасти на людей не було. Тепер дуже сильно розвелися всякі княжі люди. Ще й попів прийшла велика сила, бо завели нового Бога, наче би старих богів народ мав замало. Через те завели ріжні нові данини, старі побільшили. До того ще мусимо робити при потрібних князеви дорогах і мостах; мусимо помагати при будові укріплень, потрібних проти ворога. Попи нового Бога беруть десятину. Як на переднівку маємо для дітей полову, для коней стріху, то ще дуже добре.

Маран слухав і підсміхався. Коли Семага зтих, промовив:

— Нині хтось налляв вам горячого сала за шкіру. Все те правда, що ви кажете, лиш ви вашим звичаєм троха переборщуєте. Я з вами замінявсь би. За ту вашу біду дам вам усі мої гаразди і ще на тім зароблю. Передновку, про який ви кажете, у вас ніколи не було.

— Ви хотіли би, щоби вже так було?! Такої біди ще нема, та до неї йде!

Коли так балакали, Маран доливав до горняток. Старий дід, що до сеї пори сидів тихо в куті, став під носом щось муркотіти. Будьтоби співав, будьтоби говорить. Будьтоби іншим, будьто собі. Зразу годі було збагнути, що він каже. Неначе відкись здалека надлітав його голос. Аж по добрій хвили його мова стала виразніша.

— Бувало інакше, бувало! Про се знають тільки гроби. Про се співають могили, коли вітер по них гуляє. А хтож слухає, що вітер говорить? Живих, що на світ дивилися, не стало. Бувало, бувало! І земля родила і жили люди і кров не текла. І пана не знали і панами були. Бувало! А коли се було? Було тоді, коли на небі світили два сонця і четири місяці ходили коло них. Гей, гей!

Дід засміявся сам з себе і додав:

— Батьку Семаго! Як світ був світом, то вовки баранів душили, княжі люди тисли народ.

По сих словах всі замовкли. Семага вже підвівся, щоби дійти до коней, коли тишину перебив крик перед хатою:

— Гей! Є там хто?

Маран схопився. Ногою вдарив об камінь огнища і штильгуючи вибіг з хати. Було вже темно. Перед шопою на кони сидів узброєний старший, худий, костистий чоловік. То він вигукував і сердився, що ніхто не виходить з запаленою скипкою.

Винесли лучицю. Всі, що були в заїзді, вийшли подивитися, хто то приїхав. Вийшов також молодий їздець. Побачили високого їздця, віком старого згорбленого, та все ще крепкого. Голова вже була срібноволоса, та очи гляділи молодим, лицарським поглядом. При собі мав малий меч, лук і сагайдак зі стрілами. На кульбаці, зачеплений ремінцями, висів шолом. Його кінь бухав парою і робив боками. Зліз з коня і пішов до заїзду.

Користаючи з метушні, Семага вихопився до свого воза і по хвили затуркотів на гостинці.

Ледви старий лицар присівся до стола, перед хатою знов затуркотіло і до хати увійшов монах. Добре підгодований, веселого лиця, жвавий, цілком не подобав на такого, що повинен годуватися тільки молитвою і постом. І його рухи були більше жовнірські, як монаші. То був добрий знакомий старого лицаря, бо зараз оба приступили до себе і привиталися мовою якоюсь такою, що Маран не розумів ніодного їх слова. Монах приказав принести збанок меду і разом з лицарем сів при кінці стола. Далі балакали тою чужою мовою.

Молодий гість сидів при другім кінці стола і обом пильно призирався. Став підозрівати, що той монах, то не монах, а переодітий жовнір. З його очей видко було, що в кашу не дав би собі наплювати. Зброї не мав ніякої. Та груба і гостро кована його палиця була в тих медвежих руках таксамо небезпечна, як списа лицаря. Була ще небезпечніша, бо нею мож було боронитися, чи нападати, як молотом, або як обухом сокири. Лице монаха було не лиш веселе; воно одночасно було грізне і визиваюче.

Старий лицар неначе сотворений був до пари монахови. Легко мож було пізнати, що то старий вояк, який багато пережив. Про се свідчили сильні рамена і безліч шрамів, поморщене й насуплене обличе з наїженими бровами і дико горіючими очима. Коли його бліді уста стислися і западали, бо вже був беззубий, то жах брав, що з них вийде, коли він отворить їх. Одітий і узброєний був статочно, та не пишно. Рука була велика. Можна було погадати, що вона привикла виривати дуби з корінням.

Монах і лицар балакали голосно і весело. Старий бандурист, сидячи в куті цікаво приглядався їм. І Мараниха вліпила в них свої цікаві очі, і двоє її голих дітей, котрих той веселий гамір розбудив. Старий лицар аж по добрій хвили, розглядаючися по кімнаті, побачив, що при другім кінці сидить якийсь молодик. Глянув на нього бистро і спитав коротко:

— Ти хто?

— Подорожний, — відповів запитаний також коротко.

Старий розсміявся і каже:

— Щоби почути лиш таку відповідь, моє питання цілком було непотрібне. Я сам повинен був доміркуватися, що ти подорожний. Та я був троха цікавий, хто такий той молодий подорожний. Як не хочеш сказати, як се твоя тайна, то я моє питання відкликую.

— Таїтися не маю причини. Я вільний чоловік так як і ви. Також мабуть моє і ваше ремесло однаке.

— Лицар? Чий? — спитав старий.

— Свій, Богу дякувати, — відповів молодий, гордо усміхнувшися.

— Хіба комусь служиш, — сказав старий, насупившися.

— Хіба й те, так як ви. А ви кому?

Старий розсердився. Хвильку не знав що відповісти. Погадав, що ліпше взагалі не розбалакуватися з молокососом. Але що треба було якось закінчити розмову, відповів:

— Я, князеви Рурикови.

— Я і іншого пана не знаю.

— Гордий молодик! — сказав старий, будьтоби до монаха.

— Чомуж би я таким не мав бути?

— З тобою годі добалакатися! — розмову закінчив старий, хапаючи за горня з медом.

— Ніхто вас не силує балакати зі мною, — відрізав молодий, схопився з лавки і став ходити по кімнаті.

Ввесь час тої розмови монах гостро призирався молодому. Мірив його грізними очима, потакуючи старому головою. Коли молодий став ходити по хаті, його собаки вилізли зпід лавки і прискочили до нього. Він гладив їх, нахиляючися до них. Старий лицар видивився на ті собаки. Здивувався і подивляючи собаки, став троха інакше цінити їх пана. Став ще цікавіший. Не видержав і знов зачав розпитувати:

— То якісь незвичайні собаки. Мабуть з якогось далекого краю. Не наші.

Молодий неначе не чув.

Монах бачив, що з молодого упертюха старий не видобуде жадної докладнішої і ясної відповіди. Чужою мовою, котрою раньше оба розмовляли, сказав до старого:

— Спитайте господаря. Він скаже вам. Він хіба знає своїх гостей.

Старий кивнув на Марана. Коли сей підійшов, лицар шепнув йому до вуха:

— Хто такий той з собаками? Відки?

— Сторонський, — відповів Маран. — Не знаю його.

(Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШІКАГО, ІЛЛ.

З діяльности Авраменка.

У звязку з урочистим отворенням Українського Павільону, яке призначено на неділю, 25 червня ц. р., п. В. Авраменко розвинув велику акцію серед танцюристів міста Шікаго. Відбув він цілу низку віч по ріжних околицях міста, на яких то вічах вияснив, що виконання програми на святі відкриття, як також переведення величавої програми, заповідженої на час „Українського Дня" на Солджерс Філд, вимагає дуже поважної підготовної праці.

Внаслідок повищих віч багато нових учнів почали вписуватися до п. Авраменка на науку. Вже почались і вправи, з новими і зі старими учнями.

Авраменко відкрив власний офіс на 814 Норт Деймен евеню. Шікаго, куди треба звертатися усім тим, хто хотів би вписати свої діти на науку народних танків.

Вже виготовлено строї на 100 Гуцулок та на 60 козаків.

На отворенню Українського Павільону 25. червня виступлять під проводом Авраменка всі танцюристи міста Шікаго й околиці.

—o—

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Зїзд Стрілецької Громади.

Зїзд Стрілецької Громади відбувся дня 18 червня ц. р. у Філаделфії. На зборах головував д-р Володимир Галан, а секретарював д-р Павло Дубас. Після звіту управи й відчитання привітів розвинулась широка й жива дискусія в справі відношення Стрілецької Громади до інших організацій. В заключенню принято одноголосно отсю резолюцію: Управа Стрілецької Громади має ввійти в контакт з ОДВУ й Січами для вироблення програми спільної праці та створення одного боевого фронту тут і в краю.

Як вже попередно було оголошено, Українська Стрілецька Громада оголосила конкурс на наукову працю на тему: „Значіння України в міжнароднім господарстві. Оцінючий суд „Рідної Школи" віддав нагороду на ту працю д-рови К. Коберському з Академії в Подєбрадах. Заходом Стрілецької Громади книжка під таким заголовком уже друкується в Празі, в накладі 3,000 примірників. Дві тисячі будуть розпродані в краю, а дохід повернеться на дальші конкурси „Рідної Школи". Одна тисяча буде розпродана в Злучених Державах і Канаді, а дохід з розпродажі призначений на видання „Військового Альманаха".

Матеріял до „Військового Альманаха" вже готовий і з призбиранням фондів буде безпроволочно виданий.

Управа Стрілецької Громади лишається до кінця цього року в Філаделфії. До управи входять: д-р Володимир Галан, голова; д-р Павло Дубас, секретар; п. Теодор Свистун, скарбник.

Слідуючий зїзд має відбутись у січні 1934 р.

Фінансовий звіт буде проголошений пізніше.

Д-р Павло Дубас,
секретар зїзду.

—o—

БОСТОН, МАСС.

На Виставу.

Товариство Запорозька Січ" ухвалило на своїх зборах призначити $25 на покриття коштів Української Вистави в Шікаго. Гроші вислано на руки Виставового Комітету в Шікаго.

За Товариство: **Д. Пащак**, предс.; **С. Чопик**, касієр; **І. Чопик**, фін. секретар.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза, що удїлив мені запомоги в сумі $50 на конвенції в Дітройт, Міш. Також дякую комітетови просьб і скарг і делегатови з відділу 383, котрі одобрили мою просьбу, бо та запомога стала мені у великій помочі. Також дякую місцевим урядникам бр. св. Петра і Павла за їх труд і взиваю всіх тих Українців, що ще не належать до української організації, най впишуться до нашого Батька Союза, бо ми тільки на Батька Союза кладемо надію, що нас в біді поратує.

Михайло Вовк.

З УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

„За Державність", матеріяли до історії Війська Українського, збірник ч. 3., стор. 274 in. 8°, видання Українського Воєнно-Історичного Т-ва, Каліш 1932 р., портрети, схеми і т. д. Ціна 1 доляр.

Третій збірник „За Державність" є солідним томом, добре зредагованим і гарно виданим, що містить воєнно-історичний матеріял вартости виняткової вже на сьогодня. Вартість ця зростатиме чим далі, тим більш...

Кожна стаття, кожна сторінка, кожна найменша замітка, що сьогодня може ще декому здається „дрібницею", — буде за 10—30 літ на вагу не золота, а діяманту. И треба сказати, що в цім відношенню в збірнику не змарновано ніодного цаля друку. Не зашкодить цій вартости ані фрагментарність (цілком природня в наших умовинах), ані гріх проти т. зв. „обективности", що його не може уникнути автор — жива людина, учасник подій, яких наслідки і розвиток ще тревають до нині, й — передовсім — не „фаховий історик".

Що не стаття — то окремий характер, нова постать: авторські риси проступають мимоволі крізь сумлінні намагання до історичности й обективности. Невипадково бл. п. П. Холодний надав портретови **генерала Безручка** монументально-римський характер. Стилеви портрету (що є репродукований у збірнику) цілком відповідає стиль статті його власника, що звертає на себе особливу увагу широтою зору й синтетичністю думки (**„Січові Стрільці в боротьбі за державність"**).

Більш ліричний характер, мимо цілої мозаїки цитатів і свідчень окремих осіб, — носить дальший тяг праці **ген. Омеляновича-Павленка — „Зимовий похід"**, що зовсім не зменшує, а скоріше збільшує (для майбутнього дослідника доби й її постатей) її вартість.

Яскраво талановитою спробою стратегічно-історичної й почасти історіософічної конституції — є блискучий нарис **сотника Шпилінського, „Базар"**.

Незмірно цінними є **спогади учасників рейду 1921 року — сотника Ващенка, підполковника Чижевського, підполковника Рембаловича й інших.**

Решта багатого матеріялу — тільки збільшує загальну вартість тому.

Переглядаючи сторінки ще раз, окрім натурального почуття національної гордости, відчуваєш ще й віднє почуття певности, що нове покоління (чи може нові покоління) будуть забезпечені „історичними підручниками", що вони матимуть готовий, занотований друком досвід воєнно-історичний, — ідеольогічний трамплін для майбутнього, цебто все те, чого старше покоління не мало й до чого мусіло доходити напомацьки або кривавою методою досвіду.

Таке видання, як „За Державність", і як до певної міри „Червона Калина", — стають запорукою тому, що „епоху Петлюри" майбутній історик не потребуватиме реконструктувати з напів стертих натяків, з обривків випадкових документів, з темних провалів історичного мовчання — словом, з того історичного майже „нічого", з якого ми тепер трудно й старанно намагаємося відбудувати, вірніше, уявити собі епоху Мазепи й орликових акцій.

Чи треба додавати, що мимо наших злиднів, мимо кріз, мимо біди еміграційної, — нашим обовязком перед пролятою на наших очах українською кровю за Державність — є підтримати матеріяльно й морально одно з найцінніших (як що не найцінніше!) видань еміграції.

Е. М.

Новітня.

— А що ви знаєте? — питає директор нового службовця.

— Нічого надзвичайного, — відповів цей.

— То мені дуже приємно, — сказав урадуваний директор — тим я найліпше докажу, що машиною можна зовсім заступити людей.

НОВІ КНИЖКИ.

Новий причинок до подорожної літератури.

Лев Ясінчук, відомий американському громадянству зі своїх поїздок до Америки в характері делегата Рідної Школи, випустив у світ власним накладом книжочку під наголовком **„Поміж морями: подорожні завваги"**.

Книжка, 66 сторін друку, описує подорож автора по Голяндії й Данії, головно відвідини у великих містах цих країв. Як усякі описи подорожей, так і ця має спеціяльний інтерес для тих, що люблять подорожувати не тільки самі, але й подорожувати в уяві, немовби в товаристві другої людини, читаючи подорожні пригоди якогось автора.

Та Лев Ясінчук підходить до своєї подорожі ще й з утилітарного, практичного боку. Він дивиться не лише за тим, що самий відчуває, чи чого досвідчає, але й за тим, чого він може навчитися. Тому свої описи він попереджає довшими уступами про географію й історію дотичної країни, шукаючи в усьому практичних вказівок для себе й своїх читачів у вирішуванню тих питань, які їм приходиться розвязувати в приватному та публичному життю. Як громадянина, що спеціяльно займається шкільництвом, цікавлять його уряджения шкіл, поставлення навчання, і таке інше. Він не був би Українцем, якби не цікавився живо політикою, тому він відвідує голяндський парлямент у Газі. Зі своїм живим інтересом до українських справ висліджує він, хочби похапцем, як на його стати в скорій подорожі, де й що сказано про Україну, що відомо в бібліотеці про Україну.

Україна не має багатої подорожної літератури, хоч деякі Українці написали чимало гарних річей про подорожі. Тому появу книжки Ясінчука треба привитати як корисний причинок до цеї літератури.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗ

НЮ АЛЕКСАНДРІЯ, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 82, подає до відома позаміщеним членам, що старий секретар усунений, а на його місце зістав вибраний новий, Йосиф Балик. Отже тепер посилайте свої місячні вкладки на адресу: Joe Balik, Box 44, New Alexandria, Pa.

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ В ШІКАГО.

Відповідаю всім інтересованим, що ціна спеціяльним поїздом на час українського тижня в обі сторони буде $19.00 з Ню Йорку і Джерзи Сіти, а для дітей половина ціни.

Громадяни, які живуть близше Шікаго, а які хотілиб прилучитись до нюйорського поїзду по не нищій ціні, повинні зголоситись негайно, щоби пологодити потрібні до сего формальности; однак гурток повинен числити не менше 25 осіб, на придорожних стаціях.

Спеціяльний Український Потяг міг би задержатися на слідуючих стаціях: Passaic, Paterson, Middletown, Port Jervis, Susquehanna, і околиця (Scranton і Wilkes Barre). Binghamton, Elmira, Rochester, Jamestown і околиця (Buffalo, Niagara Falls, Lancaster, Lackawanna), Meadville, Youngstown і околиця (Pittsburgh & Cleveland). Обовязком кождого є агітувати за сею Прогулькою, щоби число учасників було можливо як найбільше.

До участи в прогульці треба зголошуватись тепер залучаючи задаток а решта ціни білету має бути доповнена не пізнійше як липня (July) 25-го 1933. (Огол.).

Володимир Юрковський,
59 St. Mark's Pl.,
New York, N. Y.

В. Кедровський.

БОРОТЬБА З ПОГРОМАМИ НА УКРАЇНІ

(2)

Зпочатку німецькі, а потім еспанські Жиди стрінули і піджививали на Україні той жидівський капітал, який уже був тут до певної міри пануючим, починаючи свою діяльність ще від княжих часів, коли ще на початку XI століття князь Святополк установив, здається взагалі перший на Україні, монополь на сіль. Тоді він цей монополь віддав Жидам. і їм доручив збирати, за певну винагороду, княжі податки з українського населення. Від того часу Жиди все більше здобували на Україні вплив не лише в її економічному життю, але й у політичному. Були часи, коли вони навіть повели наступ на полі культурно-релігійному, проти чого боролися українські монастирі та братства.

З історії нам відомі митрополит Іларіон та св. Теодосій Печерський, як перші борці за незалежність української християнської культури від жидівського впливу. Від часу смерти князя Святополка, коли то вибух мабуть перший в історії України бунт проти жидівського економічного впливу на Україні та проти жидівського капіталу, прірва й ворожнеча між Жидами й українськими масами не зникали, але з часом лише притихали, вибухаючи в часах загальних всенародних рухів на Україні, чи яких інших катастроф, в формі, яких можна назвати сучасним терміном „жидівських погромів". Особливо це гостро виявилося в XV століттю, коли Жиди на Україні стали агентами чужої, польської, кольонізації та польської кольоніяльної господарки й політики на українських землях.

Німецькі Жиди, а особливо Жиди знад Середземного моря, прийшли на Україну з високою, на той час, европейською культурою, з добре виробленими торговельно-фінансовим хистом та вмінням організувати торговельно-фінансові підприємства. Разом з тим вони прийшли з певним рухомим капіталом, який вони негайно пустили в рух і таким способом стали власниками та посередниками того капіталу, який економічно визискував хліборобські маси на Україні. В інтересах капіталу лежало й лежить завжди, щоб той устрій життя на певних теренах, при якому капітал знаходить широке поле для своєї діяльности, лишався непорушним в своїх формах. Тому природно, що представники капіталу завжди ставали в ряди тих, хто старався затримати далі своє політичне панування над українським народом. Отже кожний капітал, а в тому числі й жидівський, та посередники його, неминучо ставали на стороні гнобителів народу, а тому всі ті, що були звязані з ним, викликали до себе запеклу ворожнечу мас, які боролися за своє чи то національне, чи то соціяльне, чи то політичне визволення.

Ось тут треба шукати джерел українсько-жидівської ворожнечі, а не в релігійних та расових відмінностях цих двох народів. З історії відомо, що український нарід завжди надзвичайно толерантно ставився до чужих рас та до релігій, і так він тепер ставиться, коли вони не ідентифіковані з його гнобителями та визискувачами.

* * *

Не може бути іншої гадки, що погроми страшне й болюче явище в історії українських визвольних змагань та в історії взаємовідносин українського й жидівського народу. Погроми, хтоб їх не робив, є таке огидне й жорстоке явище, що йому не може бути ніякого виправдання. Але, як і кожне явище, погроми мають свої причини.

Одною з основних причин новітніх погромів на Україні є тяжка спадщина царату, яку лишила нам царська Росія зі свого панування на Україні. Вона, щоби панувати над народами Росії, завжди старалася одну національність цькувати проти другої національности, а на Україні такою національностю були Жиди, з якими українські народні маси мали свої історичні порахунки. Ці порахунки тягнулися ще з тяжких часів панування Польщі на українських землях, коли польські володарі, земельні власники призначали своїми довіреними на заграблених в українського народу землях ріжних своїх відпоручків, а в тім числі й Жидів. В тих часах, коли польські пани закріпощували вільний український нарід, а його землі одбертали на власність польських феодалів-панів, Жиди й інші мешканці неукраїнського походження України явилися природними й одинокими відпоручниками панів. Тимчасом само польське панство та католицькі ксьондзи плекали погорду й зневагу до Жидів як до нижчої раси, а це передавалося також у народні маси. Знущалися над Жидом через те, що він іншої віри та мови, було в Польщі звичаєм і лицарством.

В часах повстання українського народу проти польських панів, в часах соціяльно-національних революцій ще з козацької доби, народній гнів звертався не лише проти панів, але й проти їх прислужників. Навіть скорше проти прислужників ніж проти панів, бо прислужники, що були в ролі ріжних управителів та арендаторів, завжди знаходилися найближче до народніх мас, завжди були, так би мовити, на очах цих мас. Нарід навіть склав той прислівя: „Не так пани, як підпанки". „Не так Ляхи, як недоляшки". От проти цих „підпанків" звертається страшний народній гнів і над ними творилася жорстока кривава розправа, в якій не було нікому пощади, не зважаючи на його національне походження.

Тут не було спеціяльно расової ненависти українського народу до Жидів, чи релігійної ворожнечі, а була звичайна станова боротьба. Боротьба визискуваних, пригнічених народніх мас проти їх визискувачів та прислужників тих визискувачів і гнобителів. Польські пани, тікаючи перед загрозою повстань на Україні, лишали своїми відпоручниками Жидів. Крім того Жиди масово старалися знайти собі притулок та захист у польських дворах, де падали жертвою повстанців, коли ті захоплювали двори й замки.

Та прийшли часи й польська система панщини на українських землях упала, а на її місце прийшла нова система, вже російського царату. Тут знов український нарід залишився народом села, а інші народи, в тім числі й Жиди, почали все більше концентруватися в містах, в місточках та в ріжних торговельно-промислових осередках. Український нарід та інші, менші числом, національности знайшлися в ріжних соціяльно - господарських таборах. Українці лишилися в селах хліборобами, а ті зробилися промисловцями, торговцями й почали творити клясу, яка підтримувала царський лад зі всіми його соціяльно - економічними нерівностями, котрі ставили селянина в становище кляси найбільше визискуваної, найбільше зубожілої, фактично цілковито безправної. Це, очевидно, викликало знову певну боротьбу між селянством та містами з їх торговельно-промисловим елементом. А тому, що в порівнанню до інших національностей Жидів на Україні було найбільше, то огірчення в масах проти них було більше ніж проти інших національних груп населення.

Вся система поліційного устрою російської держави, з її поліційною церквою, була спрямована до того, щоби зробити для українських народніх мас „своїми людьми" всіх агентів тієї власти, чи то тих, що знаходились на посадах державних, чи тих, котрі змінили польських поміщиків і стали підпорою російського панування на укр. землях, чи тих, що задля своєї „малоросійської хиткости" зрадили свій нарід і почали прислугуватись імперіялістичним інтересам Москви. А тимчасом требаж було вказати на якогось „виновника" тяжкого політично-економічного стану українського народу, то царська Росія такими „жертвеними козлами" зробила Жидів, ведучи проти них певну систему державного терору й агітації серед темних мас проти цих „інородців". До того, ще своєю знаменитою „чертою осідлости", межею, поза якою не могли поселитися Жиди з України, Росія штучно обмежила їх розселення та скупчила великі маси жидівства на невеликому терені України й тим створила в масах уяву „жидівського засілля".

Мало того, що офіційні агенти російської влади на Україні вели агітацію проти Жидів і завжди старалися скерувати проти них незадоволення українських мас своїм тяжким становищем; ті агенти створили цілу низку ріжних „патріотичних організацій" з дрібних крамарів, котрі ненавиділи Жидів, бо вважали їх своїми конкурентами в торговлі. Членами тих організацій були ріжні кримінальні типи, хулігани, нероби, з ріжних бувших урядовців і т. д. При помочі великих державних субсидій творено ріжні „протиреволюційні", а в першу чергу протижидівські та протиукраїнські організації, які провадили свою політику страшної отрути українського населення погромними настроями.

(Далі буде).

Слухняна дитина.

— Всі, що хотіли би дістатися до раю, хай піднесуть руку.

Лише один Петрусь не підніс руки.

— То ти, Петрусю, не хочеш у рай?

На це Петрусь плаксивим голосом:

— Мама хоче, щоби я по школі все вертався до дому.

РОСТИНА, ЩО ПРОГАНЯЄ СОН.

Посол московського царства, Старков, немало зчудувався, як від одного з монгольських ханів одержав клуночок дрібних, жовтавих листочків, поскручуваних у рурочки. Той дивний дарунок мав він передати своєму цареви.

— Що це таке? — сказав посол спитати через перекладача.

— Це листки з дерева, що виросли з вії (повік) святих! — відповіли йому. — Давно, дуже давно жив у Китаю чоловік, що звався Барма. Він зложив обіт, що буде молитися як день так ніч. Багато днів і ночей молився цей святий, не примкнувши ока. Та раз таки ослаб і заснув. Як Барма пробудився, дуже розсердився та сказав собі, що спокусу зломить раз на все. Схопив свої вії та кинув їх на землю. Одначе Бог не хотів, щоби ві святого безцільно пропали на землі: на місці, де були впали вії, виросло дерево, якого листки, коли їх кинути в кипяток, мають таку чудодійну силу, що проганяють сон.

Посли дали напитися есенції з тих чудодійних листків, та він не чув нічого надзвичайного в цьому напитку. Питний мід, до якого він привик, смакував йому ліпше. Всеж дарунок відвезли до Москви. В царським замку також подивляли ці засушені листки, одначе про есенцію висловилися вже багато прихильніше.

„То приємний напиток, добрий при змученні, а передовсім коли відправляється нічне богослуження..."

Діялося це 1638 року. Себто це перша записана дата, коли Москалі зазнайомилися з чаєм. У Західній Европі чай у тих часах не був чимсь таким невідомим, бо це в 1517 році привезли його Португальці з південного Китаю. З Португалії прийшов чай до Німеччини, потім до Голяндії. Чужий напиток приняли прихильно, хоч уживали його на ріжні чудернацькі способи. Так наприклад, подавали чай (листочки), як додаток до мяса: їли спарені листки замісць салати, вживали їх як лікарства і т. п. Всеж таки чай здобув собі горожанство й небаром пустинями Монголії та Тибету мандрували чайні каравани.

Коли пізніше Англія станула кріпкою ногою в Індії, забажала в околицях із подібним підсонням плекати чай. Та хоч Китайці радо продавали чай Европейцям — ніяк не хотіли ні в який спосіб продати чайного насіння. З тяжким трудом удалося англійському ботанікови Робертови Форченови, переодягненому за Китайця, дістатися на чайні плянтації. Там він пізнав, як плекають кущі чаю та як приладжують чай. Він узяв собі теж насіння чаю. Тепер Східно-індійська Компанія стала основувати чайні плянтації, а небаром потім переконалися, що в Асамі ростуть дико цілі ліси чаю. Листки того чаю показалися ще ліпшими сортами ніж китайські. Небаром до індійського долучився ще російський чай з плянтацій в околиці Батума.

*

У дикому стані чайний кущ доходить до висоти девять метрів. На плянтаціях позволяють йому звичайно рости лише на один метер високо, так, що все обтинають його, бо тоді далеко лекше можна обривати молоденькі гони. Молоденькі гони обломлюють звичайно з пуплішками, а оставляють лише два перші листки, щоби кущ і далі міг віддихати й далі розвиватися. Обломані гони скидають на вітрильні полотна й вони лежать там, поки не змякнуть. У замкнених убікаціях треває це один день; на сонці вистарчає одна година, щоби листки зівяли.

Тепер дають листки до звивальні та за пів години листки перемінюються у невеличкі, сильно звинені валочки, переповнені добре власним соком. У вохких, герметично замкнених коморах при 28 степенях ферментує потім чай яких чотири години. Зелені звитки набирають золотого, потім рожевого відтінку, а вкінці вся маса стає бронзово-червона. Ця бронзово-червона маса, розпрістерта на руштах, мандрує пятнадцять хвилин сухими коморами при 100 степенях горяча й виходить зовсім суха та чорна. Це той чорний чай, якого ми вживаємо.

*

Хоч розріжняють зелений, жовтий, чорний та цвітистий чай, то всі ті сорти приладжують із тих самих кущів. Уся ріжниця основується на способі приладження. Коли зберуть горішні пуплішки, вкриті сріблавим мошком (по китайськи: Байчао) і сушать їх на сонці, то так повстане цвітистий чай. Коли ті пуплішки оставлять трохи, щоби зівяли, то тоді чай буде жовтий. Чорний чай приладжують в Індії та Росії машинами, як описано вище, а в Китаю досі не вживають нізких машин. Приладжують там чай руками та ногами.

Привялі листки скидають кошиками на купи, а робітники починають на тих купах чого танцювати, поки з листків не виступить сік і листки скручуються самі від себе. Ті поскручувані листки розсипають насамперед, щоби підсохли, а потім знову згортають на купи. В купах чай починає киснути, а лежить так, поки сам від себе не зчорніє. Коли тепер чай ще раз висохне, він готовий до вжитку.

Щоби одержати зелений чай, то листки зараз після зірвання напарюють легенько, скручують руками та скоро пражать на сковородах. Тоді листки задержують зелену барву.

*

Кожна фабрика чаю має спеціяльну робітню (лябораторію), в якій випробовують кожну партію чаю, заки пустять її на торг. На поличках стоять скляні посудини з білими написами — це взірці чаю з усього світа, на стінах чайні годинники, які що пять хвилин дають сигнали — себто час, установлений для огріття праженого чаю. На довгому цинковому столі білі порцелянові філіжанки ріжної величини та форми.

Проба чаю, це справжній культ. Чай відважують на аптикарській вазі. Вода мусить бути кипуча, одначе чай не повинен „натягати" в парі, як то часто діється по домах, бо пара вбиває запах. Фаховець при пробі мусить ствердити запах, смак і силу есенції.

Справжній знавець чаю то аскет. Він не сміє нічого пити, лиш чай та воду. Заборонено йому їсти всі солодощі та коріння, не сміє курити ні цигара ні папіроски. Навіть щодо овочів мусить бути обережний — колиб їв їх забагато, то це зіпсувало би його смак.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписаний член від. 263-го У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі стали мені великою поміччю.

Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Іван Заневич.

Я, нижче підписана членкиця бр. Сошествія Св. Духа, від. 295 У. Н. Союза в Акрон, О., складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50 котрі стали мені і моїм дітям великою поміччю. Також складаю щиру подяку нашим урядникам за їх труд. Взиваю всіх тих, котрі ще не належать до нашої української організації, щоби вступили ще нині, бо завтра може бути запізно, бо тільки наш батько Союз обітре сльози в біді вдовам і сиротам.

Текля Лесняк.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА".

103 АВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Або дуже патріотична або дуже народно-сільська програма на радіо ще викличе деякі відгуки від слухачів. Але це так вже, як колись, тому три-чотири роки назад. Колись лиш заграти українську мельодію, а вже посипались листи з признанням, з комплиментами та заохотою до дальших програм.

Минувша програма Сурми з дня 18-го червня, що була присвячена памяти Січових Стрільців, викликала велике заінтересовання не лиш між своїми, але і чужими. Молоді хлопці (літ 15-16), тут роджені, по програмі приходили та розповідали, що підчас промови молодого історика, С. Шумейка, їх „щось" догори підносило: „Чому я не був разом з Січовими Стрільцями там на Україні" (Мелещук).

Д-р Ґоліґер з 39 Авдубон Евеню, Бронкс, написав дуже ґарного листа до Сурми про Січово-Стрілецьку програму, та взагалі про всі українські програми, котрі він слухає кождої неділі. Пише (по англійськи): „Я також був Січовий Стрілець, охотник. До 1918 року був студентом медицини у Львові, а памятного дня на перший заклик вступив в ряди Січових Стрільців, як санітарний четар, і з стрільцями пережив всі пригоди: Петлюра, Денікін, Червона Армія, а відтак польський полон, був злапаний в Жмеринці. Цілий час був з галицькою українською армією, веселі і сумні дні, тому та програма про Січових Стрільців найбільше пригадала мені пережиті дні. І т. д. Дякую щиро, ще багато таких програм. Ваш — M. Goliger, Ph. G."

Отримано також листи з Пасейку, з Олд Бридж, з Норволк, Конн., Стейплетон та інших місцевостей. Всі люблять таку програму (патріотичну).

Признаїь багато, аранжери вдячні, але... також є голоси, що говорять, що то „шовіністичні програми", а свої кажуть: „то все бизнес". Такі програми потримати з 2 роки, хор, музика, і пояснення по англійськи і по українськи, то не лише, що чужих би переконав про нашу справу, але і свої пізналиб „хто ми".

Дві неділи тому (11-го червня) була програма під заголовком „20 літ тому в Ню Йорку". Сама назва нічого не каже, „та хто слухав програми, тому мурашки поза плечі лазили" (Куцик), бо то була програма так ніби суд над тими, що жиють і що повмирали, майже кождого громадянина згадалось, що брав якунебудь участь в громадськім життю в Ню Йорку 1913 року. Кождий, що памятає той рік, коли слухав, то так і думав: „чому то я більше не працював"; несподівався, що хтось то запамятає, і колиб знав, що знов хтось буде здавав звіт, що кождий тепер робить, то кождий робив би більше.

На другу неділю, 25-го червня, буде програма „Українці під Віднем", по англійськи знову буде говорити адвокат С. Щумейко з Нюарку. Грати буде симфонічна орхестра М. Вдовяка.

Є голоси, щоб пів години української програми зовсім відпустити для народньої справи, щоб не було ніяких бизнесових оголошень, а лише деякі про „Рух Товариств".

З краю отримано оба томи Української Енциклопедії; ціна 10 долярів за один. Це найбільший здобуток на поли Української Літератури. В новім числі „ВІСТНИКА" є між іншим дуже цікаве оповідання під назвою: МАРІЙКА ПАСТИРКОЮ. Це оповідання написав Андрій Ворон із Сивлюша, на Закарпаттю. Це власне дуже цікаве, що автор є закарпатський Українець, та пише чистою гарною мовою. Через те оповідання якраз багато людей купує Вістник. Розказується там про 19-літню дівчину Марійку, котру батько хотів видати заміж, а вона просилася іти з чередами в полонину. Батько не хотів її зразу пустити, бо боявся за неї, бо як почує ввечір при колибі голос трембіти чи сопілки, так пропала дівка. Та Марійка запевнила батька, що вона не така. Батько вкінци пустив її. Дальше, кождий хоче знати, що сталось і через те купує книжку. Відтак не жалує, бо є що в ній читати. Книжка має 80 сторін друку і ціна її з пересилкою вже 35 центів.

(Огол.)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

RADIO.

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

В неділю, 25 с. м., в годині 8.30 рано виконається українська програма Сурми зі стації W.O.V. 1130, Kc.

Програма буде присвячена українським героям, що вратували Европу перед навалою Турків і Татарів.

А саме 16. червня минула 709-та річниця битви над Калкою з Татарами.

А в тім самім місяци минає також 250 літ, як під Віднем українські козацькі полки під командою Гоголя, Самуся, Палія і Абазина, помагають королеви Собіському, розбили міліонову турецьку армію.

Козацькі пісні та марші виконає орхестра М. Вдовяка.

По англійськи буде говорити С. Шумейко, молодий український кандидат адвокатури з Нюарку.

(Огол.)

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ.

Тор і Джесон Ґрідлі не встигли пробігти кількасот кроків, як несподівано їх оточили з усіх сторін люди. Обі вони не могли й отямитися, як опинилися на землі з завязаними назад руками. Після того кілька напасників піднесли їх обох з землі й поставили на ноги. Ґрідлі був немов громом уражений, побачивши перед собою ґрупу середньовічних еспанських морських розбишаків. Це справді перед ним були пірати, які тепер жили лише в оповіданнях цивілізованого світа.

Джесон Ґрідлі рішив до них заговорити. Він звернувся до них в англійській мові, але ті не розуміли його. Потім він почав говорити, як тільки вмів, у мові еспанській, але пірати й тепер його не розуміли. Ґрідлі попросив Тора, щоби він говорив з ними по свойому, але Тор відразу відповів: „Я ніколи не бачив таких людей. Це не є мешканці Феліянсу". Тут підійшов бородатий пірат. Він оглянув обох полонених від ніг до голови й наказав вести їх до човна.

Скоро обох полонених привели до берега, де був привязаний до кущів човен, який також був збудований на старовинний спосіб. У цей човен посадили обох полонених, а біля них усіли всі пірати, які пігнали веслами човен здовж болотяних берегів ріки, недалеко якої з обох сторін стояв густий ліс. Часами вони перепливали через ширші простори ріки, де Ґрідлі бачив ріжні дивні водяні потвори. Часами човен з трудом сунувся по болотнистому дні ріки.

Ґрідлі так був уражений тим, що побачив, що забув за власну долю. До того в човні їм обом розвязали руки й змусили веслувати, разом з іншими. Поволі ріка стала багатоводною й просторою. Ліс виглядав якось привітливіше, але пірати чомусь ставали все більше неспокійними. Кожен з них приставляв руку до вуха й до чогось прислухувався, ніби ловлячи звуки з ліса. Навіть Ґрідлі захопився тим самим неспокоєм і все чомусь прислухувався.